

NARODOWY
BANK POLSKI

Grudzień 2024 r.

Informacja o transakcjach oszukańczych dokonywanych przy użyciu bezgotówkowych instrumentów płatniczych w III kwartale 2024 r.

Grudzień 2024 r.

Informacja o transakcjach oszukańczych dokonywanych przy użyciu bezgotówkowych instrumentów płatniczych w III kwartale 2024 r.

Opracował:

Departament Systemu Płatniczego
Wydział Analiz Instrumentów Płatniczych

Narodowy Bank Polski
00-919 Warszawa
ul. Świętokrzyska 11/21
tel.: +48 22 185 10 00
faks.: +48 22 185 10 10
www.nbp.pl

Niniejsze opracowanie i jego poprzednie edycje dostępne są na stronie internetowej NBP
<https://nbp.pl/system-platniczy/dane-i-analazy/transakcje-oszukancze/>

© Copyright Narodowy Bank Polski, 2024

Spis treści

Spis treści	2
Wstęp	3
Streszczenie	4
1. Transakcje oszukańcze przy użyciu bezgotówkowych instrumentów płatniczych	5
2. Transakcje oszukańcze przy użyciu kart płatniczych	7
2.1. Transakcje oszukańcze – dane od agentów rozliczeniowych	8
2.2. Transakcje oszukańcze – dane od wydawców kart	11
3. Transakcje oszukańcze dokonane przy użyciu polecenia przelewu	18
Spis wykresów	21
Spis tabel	23

Wstęp

Przygotowywanie materiału pt. *Informacja o transakcjach oszukańczych dokonanych przy użyciu bezgotówkowych instrumentów płatniczych* ma na celu wspomaganie realizacji wynikającego z art. 17 ust. 4 pkt 3 ustawy o Narodowym Banku Polskim zadania Zarządu NBP, jakim jest dokonanie okresowej oceny rozliczeń pieniężnych.

W pierwszym rozdziale materiału zaprezentowano dane o liczbie oraz wartości transakcji oszukańczych dokonanych przy użyciu bezgotówkowych instrumentów płatniczych. Ponadto przedstawiono strukturę transakcji oszukańczych według użytych instrumentów.

Rozdział drugi dotyczy oszustw kartami płatniczymi. Przedstawiono w nim – z dwóch perspektyw: agentów rozliczeniowych oraz wydawców kart płatniczych – dane o liczbie i wartości tych oszustw oraz stratach poniesionych przez agentów rozliczeniowych i wydawców tych kart. Zaprezentowano także informacje dotyczące struktury i miejsca dokonania transakcji oszukańczych oraz ich udziału we wszystkich transakcjach dokonanych kartami płatniczymi.

W rozdziale trzecim zawarto natomiast szczegółowe informacje o oszustwach przy użyciu polecenia przelewu, prezentując ich liczbę, wartość oraz strukturę.

Dane od wydawców kart płatniczych od I kw. 2024 r. są zbierane i opracowane przez NBP na podstawie rozszerzonej sprawozdawczości, zgodnie z rozporządzeniem EBC¹. Ze względu na zmianę metodyki opracowywania tych danych, przekładającą się na większy niż dotychczas zakres raportowanych informacji, występują różnice między statystykami za 2023 r. oraz 2024 r. W celu zapewnienia przejrzystej prezentacji danych z nowej sprawozdawczości na tle danych z poprzednich okresów, statystyki płatności kartami płatniczymi w 2024 r. nie obejmują danych o transakcjach inicjowanych w formie innej niż elektroniczna, tj. transakcji polegających na obciążeniu rachunku bez fizycznej obecności karty oraz jej posiadacza, przez maila lub za pośrednictwem telefonu, transakcji wykonywanych w imprinterach oraz zamówień pocztowych. W przypadku transakcji oszukańczych z wykorzystaniem polecenia przelewu sprawozdania banków przekazane do NBP obejmują dane o oszustwach wynikających z wykorzystania socjotechniki względem posiadacza rachunku, który zmanipulowany realizuje zlecenie płatnicze.

Na wykresach przedstawiających dane od wydawców kart płatniczych, które prezentują więcej niż dwa okresy sprawozdawcze, dane opracowane według nowej metodyki rozróżnione są przerywaną linią.

Metodyka opracowywania danych przekazywanych przez agentów rozliczeniowych nie zmieniła się. Dane z tego źródła w 2024 r. są w pełni porównywalne z danymi za poprzednie okresy.

¹ Rozporządzenie Europejskiego Banku Centralnego (UE) 2020/2011 z dnia 1 grudnia 2020 r. zmieniające rozporządzenie (UE) nr 1409/2013 w sprawie statystyki płatności (EBC/2013/43) (EBC/2020/59)

Streszczenie

Na podstawie informacji zgromadzonych przez NBP za III kw. 2024 r. można stwierdzić, że:

- Według danych otrzymanych od banków, liczba transakcji oszukańczych bezgotówkowymi instrumentami płatniczymi zmniejszyła się o 8,8% w porównaniu z II kw. 2024 r. W przypadku wartości tych transakcji odnotowano natomiast wzrost (o 7,8%). Średnia wartość transakcji oszukańczej w III kw. 2024 r. wyniosła 1 561,5 zł (była większa o 240,5 zł).
- W analizowanym okresie dokonano transakcji oszukańczych z użyciem kart płatniczych i poleceń przelewu. Skala tych oszustw była nadal niewielka. Liczba i wartość transakcji oszukańczych stanowiły, odpowiednio, 0,003% liczby i 0,0009% wartości wszystkich operacji realizowanych kartami płatniczymi i poleceniami przelewu. W III kwartale 2024 r. nie zanotowano żadnych transakcji oszukańczych przy użyciu polecenia zapłaty oraz czeków.
- Według danych przekazanych przez wydawców kart, w III kw. 2024 r. dokonano prawie 93,9 tys. operacji oszukańczych kartami płatniczymi na kwotę ponad 22,8 mln zł, co w porównaniu z II kw. oznacza spadek liczby i wartości takich transakcji o, odpowiednio, 9,6% i 8,0%. Udziały liczby oraz wartości transakcji oszukańczych we wszystkich transakcjach kartami płatniczymi zmniejszyły się w porównaniu z poprzednim okresem i wyniosły, odpowiednio, 0,003% i 0,007%. Wskaźniki te sugerują, że Polska pozostaje jednym z najbezpieczniejszych krajów w UE pod względem skali oszustw z użyciem kart płatniczych.
- Zgodnie z danymi przekazanymi przez agentów rozliczeniowych, w III kw. 2024 r. dokonano prawie 5,0 tys. operacji oszukańczych przy użyciu kart płatniczych na kwotę ponad 3,2 mln zł, co względem poprzedzającego kwartału oznacza spadek zarówno liczby takich transakcji o 9,8%, jak i ich wartości o 6,4%. Relacja liczby oszustw do liczby wszystkich operacji z użyciem kart płatniczych zmniejszyła się do 0,00019%, natomiast analogiczny wskaźnik dla wartości transakcji wyniósł 0,0018%.
- Dominującą część oszustw z użyciem kart płatniczych stanowiły płatności zdalne dokonane poza Polską bez użycia silnego uwierzytelnienia (75,9%). Najmniej oszustw w transakcjach kartami płatniczymi inicjowanych w formie elektronicznej występuje w przypadku płatności zdalnych realizowanych w Polsce.
- W III kw. 2024 r. odnotowano 15 095 oszustw poleceniem przelewu na kwotę 147,3 mln zł. W porównaniu z poprzedzającym kwartałem spadła liczba (o 3,6%) oraz wzrosła wartość (o 10,7%) takich transakcji oszukańczych. W analizowanym okresie oszustwa przy użyciu polecenia przelewu stanowiły 0,00109% liczby i 0,00083% wartości wszystkich operacji tym instrumentem płatniczym. Największy wzrost skali tych oszustw widać między IV kw. 2023 r. a I kw. 2024 r., kiedy to zmieniono metodykę opracowywania danych w statystykach za okresy od I kw. 2024 r. i uwzględniono w nich oszustwa polegające na zmanipulowaniu płatnika. W III kw. 2024 r. takie oszustwa stanowiły 74,6% wartości wszystkich oszustw poleceniem przelewu.

1. Transakcje oszukańcze przy użyciu bezgotówkowych instrumentów płatniczych

Z danych otrzymanych od dostawców usług płatniczych za III kw. 2024 r. wynika, że liczba transakcji oszukańczych dokonanych kartami płatniczymi oraz poleceniami przelewu zmniejszyła się w porównaniu z II kw. 2024 r. o 8,8% (tabela 1). Wzrosła natomiast (o 7,8%) wartość takich transakcji. Średnia wartość transakcji oszukańczej w III kw. 2024 r. wyniosła 1 561,5 zł (tabela 2). W analizowanym okresie nie odnotowano transakcji oszukańczych z wykorzystaniem polecenia zapłaty oraz czeków.

Tabela 1. Liczba operacji oszukańczych przy użyciu poszczególnych bezgotówkowych instrumentów płatniczych w II oraz III kw. 2024 r. – dane od dostawców usług płatniczych

Operacje oszukańcze	2024 Q2	2024 Q3	Zmiana %	Udział %
Karty płatnicze	103 846	93 887	-9,6%	86,1%
Polecenie przelewu	15 654	15 095	-3,6%	13,9%
Ogółem	119 500	108 982	-8,8%	100,0%

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od dostawców usług płatniczych

Tabela 2. Wartość operacji oszukańczych przy użyciu bezgotówkowych instrumentów płatniczych w II oraz III kw. 2024 r. – dane od dostawców usług płatniczych

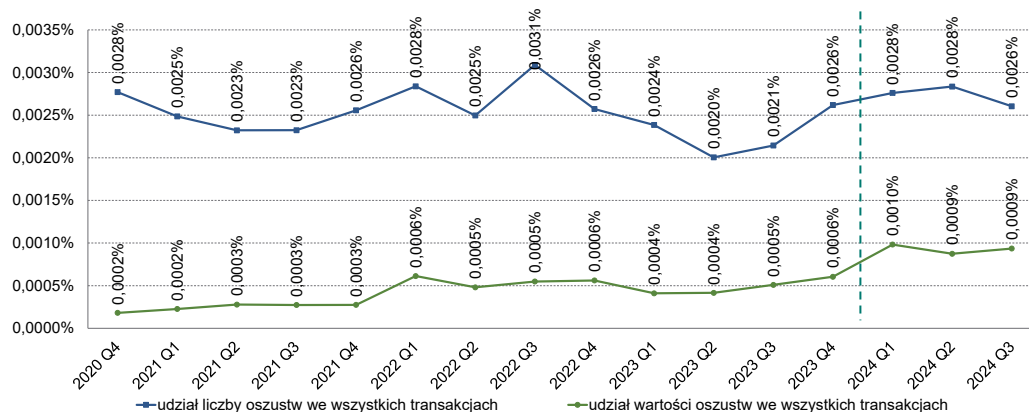
Operacje oszukańcze	2024 Q2	2024 Q3	Zmiana %	Udział %	Średnia 2024 Q2	Średnia 2024 Q3
Karty płatnicze	24 821 194	22 841 712	-8,0%	13,4%	239,0	243,3
Polecenie przelewu	133 034 496	147 334 820	10,7%	86,6%	8 498,4	9 760,5
Ogółem	157 855 690	170 176 532	7,8%	100,0%	1 321,0	1 561,5

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od dostawców usług płatniczych

Za wzrost wartości transakcji oszukańczych ogółem odpowiada większa wartość transakcji oszukańczych dokonanych poleceniem przelewu. W danych za kwartały 2024 r. podmioty sprawozdały, zgodnie z nową metodyką, bardzo dużą wartość operacji, do których dokonania płatnika nakłonił oszust z wykorzystaniem socjotechniki (podszywając się np. za pracownika banku, policjanta, doradcę inwestycyjnego).

Udział wartości transakcji oszukańczych we wszystkich transakcjach dokonanych kartami płatniczymi oraz poleceniami przelewu zwiększył się w III kw. 2024 r., zmalał natomiast udział liczby transakcji oszukańczych w wolumenie wszystkich transakcji płatniczych. Od wielu lat obydwa wskaźniki utrzymują się na bardzo niskim poziomie i są one mniejsze niż w przypadku większości krajów UE (wykres 1).

Wykres 1. Udziały liczby i wartości oszustw we wszystkich transakcjach kartami płatniczymi oraz poleceniach przelewu w okresie IV kw. 2020 r. – III kw. 2024 r. – dane od dostawców usług płatniczych

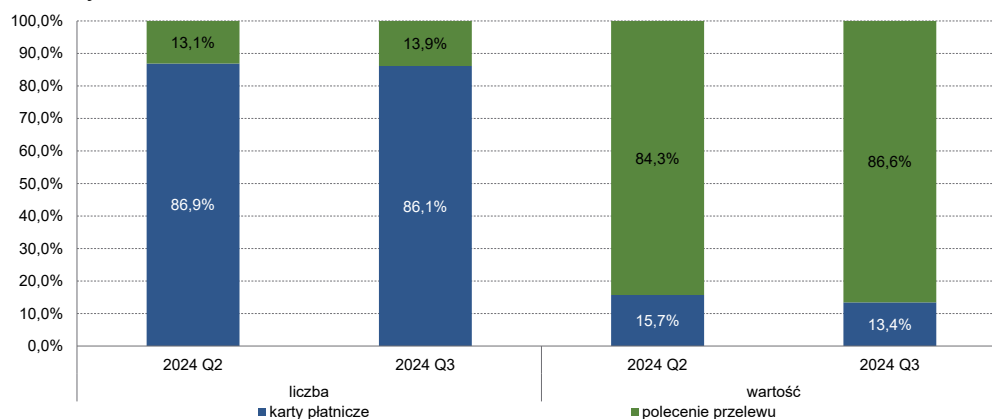

Uwaga: dane za kwartały 2024 r. nie są porównywalne z danymi za wcześniejsze okresy sprawozdawcze ze względu na szerszy zakres rodzajów transakcji oszukańczych raportowanych przez dostawców usług płatniczych za te kwartały.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od dostawców usług płatniczych

W analizowanym okresie transakcje kartami stanowiły 86,1% ogólnej liczby oszustw i 13,4% ich wartości. Natomiast udziały te dla płatności realizowanych poleceniami przelewu wyniosły, odpowiednio, 13,9% i 86,6% (wykres 2).

Wykres 2. Struktura operacji oszukańczych przy użyciu poszczególnych bezgotówkowych instrumentów płatniczych według liczby i wartości w II oraz III kw. 2024 r. – dane od dostawców usług płatniczych

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od dostawców usług płatniczych

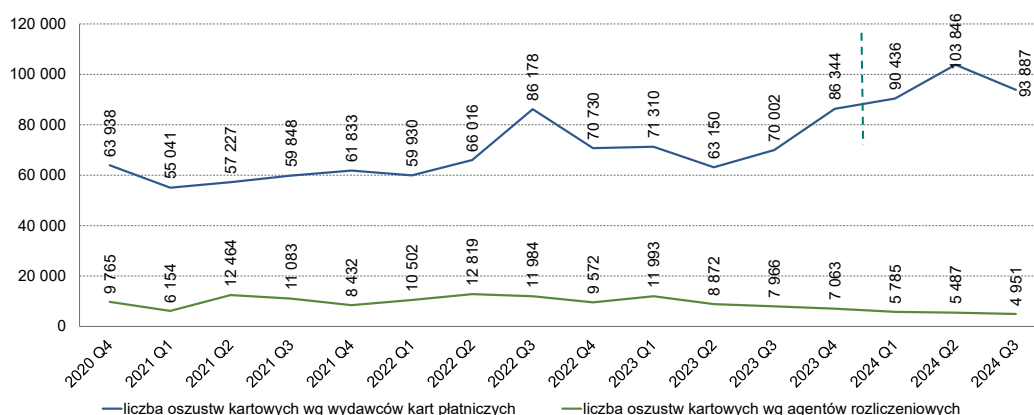
2. Transakcje oszukańcze przy użyciu kart płatniczych

Dane o oszustwach z użyciem kart płatniczych przekazywane są do Narodowego Banku Polskiego przez:

- agentów rozliczeniowych,
- podmioty wydające karty płatnicze.

Z uwagi na różny zakres dokonanych kartami płatniczymi oszustw, które są ujmowane w sprawozdaniach tych podmiotów, występuje trwała rozbieżność w statystykach opracowywanych na podstawie danych przekazywanych do NBP przez agentów rozliczeniowych oraz wydawców kart płatniczych.

Wykres 3. Liczba oszustw według wydawców kart płatniczych i agentów rozliczeniowych w okresie IV kw. 2020 r. – III kw. 2024 r.

Uwaga: dane przekazane przez wydawców kart płatniczych za kwartały 2024 r. nie są porównywalne z danymi za wcześniejsze okresy sprawozdawcze ze względu na szerszy zakres rodzajów transakcji oszukańczych raportowanych przez podmioty za te kwartały.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart płatniczych i agentów rozliczeniowych

Dane dla kart od agentów rozliczeniowych nie uwzględniają:

- transakcji dokonanych w bankomatach kartami skradzionymi lub kartami sfałszowanymi,
- transakcji oszukańczych dokonanych poza granicami kraju kartami wydanymi w Polsce.

Dane od wydawców kart płatniczych nie obejmują natomiast transakcji oszukańczych dokonanych w Polsce kartami wydanymi w innych krajach.

W III kw. 2024 r. w zakresie kartowych operacji oszukańczych odnotowano:

- według danych otrzymanych od wydawców kart — spadek ich liczby o 9,6% (do 93,9 tys.) i wartości o 8,0% (do 22,8 mln zł),
- według danych otrzymanych od agentów rozliczeniowych — spadek ich liczby o 9,8% (do 5,0 tys.) i spadek wartości o 6,4% (do 3,2 mln zł).

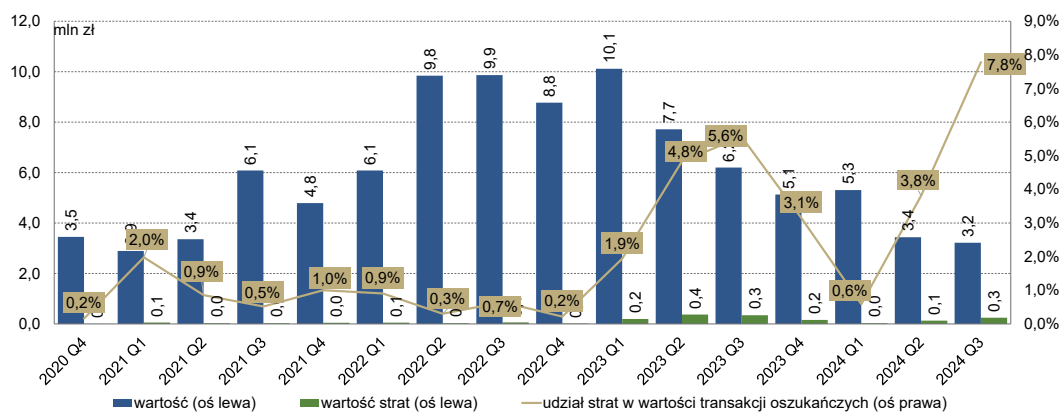
2.1. Transakcje oszukańcze – dane od agentów rozliczeniowych

W III kw. 2024 r., według danych pochodzących od agentów rozliczeniowych, odnotowano 4 951 operacji oszukańczych dokonanych kartami płatniczymi na kwotę 3 220 tys. zł (wykresy 4 i 5). Straty poniesione przez agentów rozliczeniowych wyniosły 250,7 tys. zł, co stanowiło 7,8% wartości oszustw w tym okresie z wykorzystaniem tego instrumentu płatniczego.

W porównaniu z II kw. 2024 r. nastąpił:

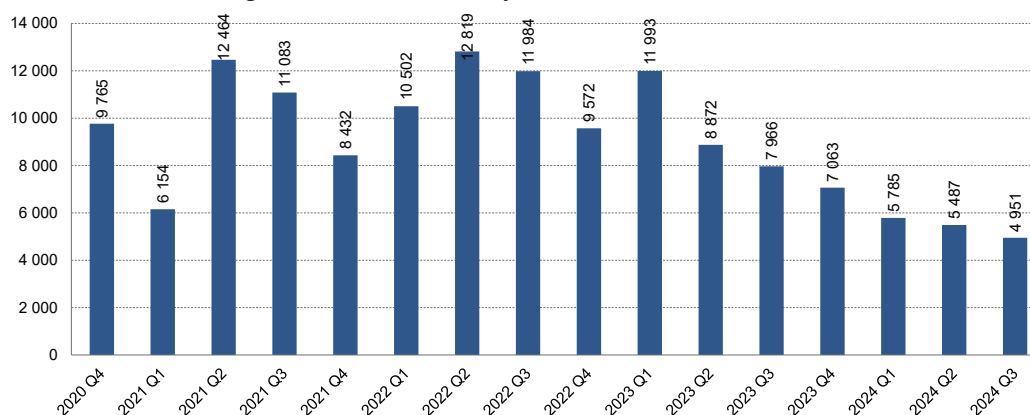
- spadek o 9,8% liczby i o 6,4% wartości oszustw dokonanych kartami,
- wzrost udziału strat poniesionych przez agentów rozliczeniowych w wartości transakcji oszukańczych o 4,0 pkt. procentowe.

Wykres 4. Wartość operacji oszukańczych przy użyciu kart płatniczych oraz wartość strat poniesionych przez agentów rozliczeniowych w okresie IV kw. 2020 r. – III kw. 2024 r. – dane od agentów rozliczeniowych

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od agentów rozliczeniowych

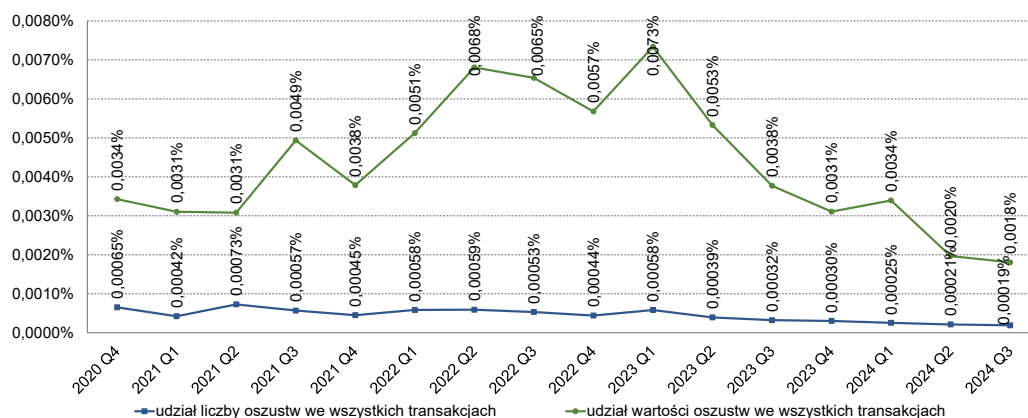
Wykres 5. Liczba operacji oszukańczych przy użyciu kart płatniczych w okresie IV kw. 2020 r. – III kw. 2024 r. – dane od agentów rozliczeniowych

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od agentów rozliczeniowych

Udział liczby oraz wartości transakcji oszukańczych zrealizowanych w kwartale transakcjach kartami płatniczymi zmniejszył się nieznacznie względem poprzedniego kwartału. W III kw. 2024 r. wskaźniki te osiągnęły historycznie najniższe poziomy – odpowiednio 0,00019% i 0,0018% (wykres 6).

Wykres 6. Udział liczby i wartości oszustw we wszystkich transakcjach kartami płatniczymi w okresie IV kw. 2020 r. – III kw. 2024 r. – dane od agentów rozliczeniowych

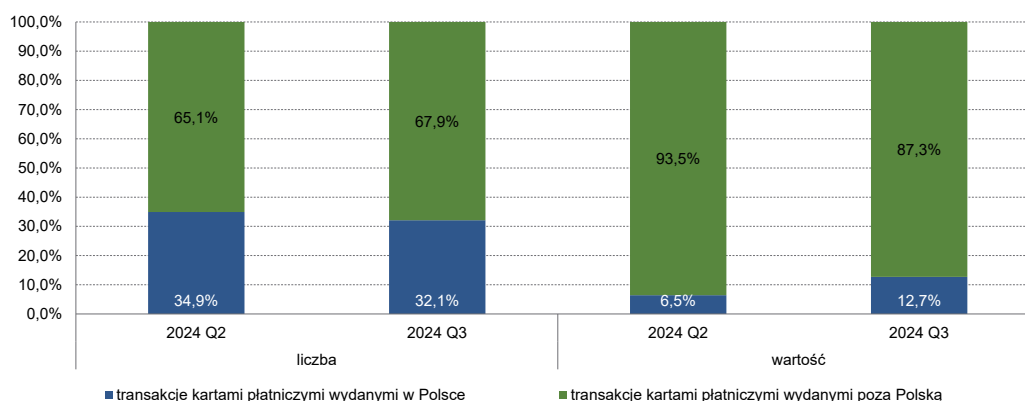

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od agentów rozliczeniowych

Porównując powyższe wskaźniki z danymi dotyczącymi transakcji oszukańczych dla innych krajów UE, prezentowanymi w raporcie opracowanym przez EBA i EBC², można stwierdzić, że Polska ma jedną z najniższych w UE relację transakcji oszukańczych do ogólnej liczby i wartości transakcji kartami płatniczymi.

Wśród operacji oszukańczych duży udział miały transakcje dokonane kartami płatniczymi wydanymi poza Polską. Pod względem liczby stanowiły one 67,9%, natomiast pod względem wartości 87,3% takich operacji (wykres 7).

² 2024 Report on Payment Fraud, European Banking Authority, European Central Bank, publikacja dostępna pod adresem: https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/2024-08/465e3044-4773-4e9d-8ca8-b1cd031295fc/EBA_ECB%202024%20Report%20on%20Payment%20Fraud.pdf

Wykres 7. Struktura operacji oszukańczych przy użyciu kart płatniczych według liczby i wartości w II oraz III kw. 2024 r. – dane od agentów rozliczeniowych

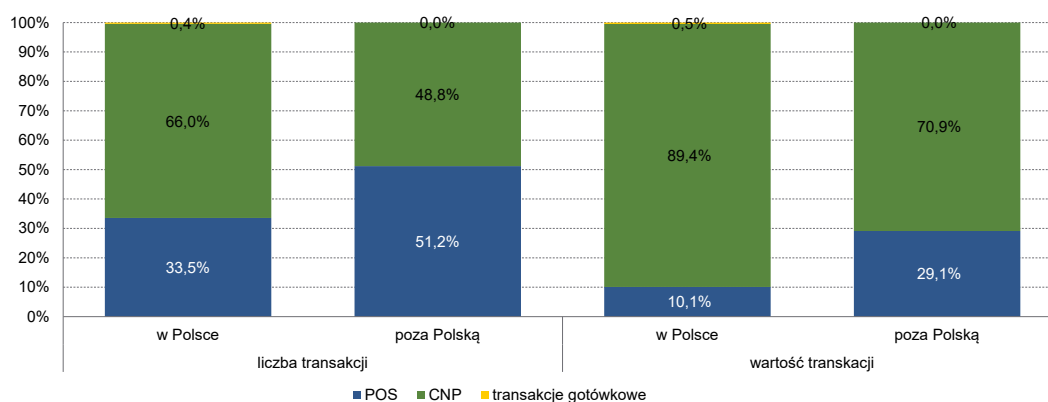
Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od agentów rozliczeniowych

Dostępne dane (tabela 3) wskazują, że większość transakcji oszukańczych (pod względem ich liczby) przy użyciu kart płatniczych wydanych poza Polską dokonywana jest w terminalach POS (51,2%). W przypadku transakcji oszukańczych przy użyciu kart wydanych w Polsce w III kw. 2024 r. udział ten był niższy i wyniósł 33,5%. Wartość transakcji oszukańczych typu CNP (*card not present*, transakcje kartowe dokonane bez jej fizycznego udziału) stanowiła 70,9% oraz 89,4% oszukańczych transakcji płatniczych dokonanych kartami wydanymi, odpowiednio, poza Polską oraz w Polsce (wykres 8). Jest to spowodowane wykorzystywaniem w Europejskim Obszarze Gospodarczym (EOG) standardu EMV (*Europay, Mastercard, Visa*) oraz silnego uwierzytelniania (*Strong Customer Authentication – SCA*), które znacznie utrudniają dokonywanie transakcji oszukańczych w terminalach POS.

Tabela 3. Liczba i wartość operacji oszukańczych przy użyciu kart płatniczych w III kw. 2024 r. – dane od agentów rozliczeniowych

Operacje oszukańcze	Operacja kartami wydanymi w Polsce		Operacja kartami wydanymi poza Polską		Ogółem	
	transakcje	udział %	transakcje	udział %	transakcje	udział %
Liczba transakcji						
W urządzeniach akceptujących karty płatnicze (terminale POS)	533	33,5%	1 721	51,2%	2 254	45,5%
w tym: operacje zbliżeniowe	484	30,5%	1 225	36,4%	1 709	34,5%
Card Not Present (CNP)	1 049	66,0%	1 641	48,8%	2 690	54,3%
Transakcje gotówkowe	7	0,4%	0	0,0%	7	0,1%
Ogółem	1 589	100%	3 362	100%	4 951	100%
Wartość transakcji w złotych						
W urządzeniach akceptujących karty płatnicze (terminale POS)	41 296	10,1%	818 870	29,1%	860 166	26,7%
w tym: operacje zbliżeniowe	25 180	6,2%	350 490	12,5%	375 671	11,7%
Card Not Present (CNP)	365 634	89,4%	1 991 906	70,9%	2 357 540	73,2%
Transakcje gotówkowe	2 040	0,5%	0	0,0%	2 040	0,1%
Ogółem	408 971	100%	2 810 776	100%	3 219 747	100%

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od agentów rozliczeniowych

Wykres 8. Struktura transakcji oszukańczych przy użyciu kart płatniczych w III kw. 2024 r. – dane od agentów rozliczeniowych (karty wydane w Polsce i poza Polską)

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od agentów rozliczeniowych

2.2. Transakcje oszukańcze – dane od wydawców kart

Przekazywane przez wydawców kart dane o operacjach oszukańczych przy użyciu kart płatniczych dotyczą oszustw dokonanych w Polsce i poza jej granicami kartami wydanymi przez te podmioty. Według danych opracowanych zgodnie z nową, obowiązującą od 2024 r., metodyką w III kw. 2024 r. dokonano 93 887 operacji oszukańczych kartami płatniczymi na kwotę 22 842 tys. zł. Straty poniesione przez wydawców kart wynosiły 8 761 tys. zł, co stanowiło 38,4% wartości transakcji oszukańczych dokonanych kartami płatniczymi w analizowanym okresie.

W porównaniu z II kwartałem 2024 r. nastąpił:

- spadek o 9,6% liczby i 8,0% wartości oszustw dokonanych kartami płatniczymi (tabele 4 i 5);
- wzrost udziału strat poniesionych przez banki w wartości transakcji oszukańczych o 26,9 pkt. procentowego (wykres 9).

Tabela 4. Liczba operacji oszukańczych w II oraz III kw. 2024 r. – dane od wydawców kart

Operacje oszukańcze	2024 Q2	2024 Q3	Zmiana %	Udział %
Karty zgubione / skradzione	7 212	4 602	-36,2%	4,9%
Karty nieotrzymane	0	5	-	0,0%
Karty sfalszowane	988	907	-8,2%	1,0%
Kradzież danych karty	66 882	46 630	-30,3%	49,7%
Modyfikacja zlecenia płatniczego przez oszusta	695	116	-83,3%	0,1%
Nakłonienie płatnika do dokonania płatności kartą	1 406	993	-29,4%	1,1%
Inne	26 663	40 634	52,4%	43,3%
Ogółem	103 846	93 887	-9,6%	100,0%

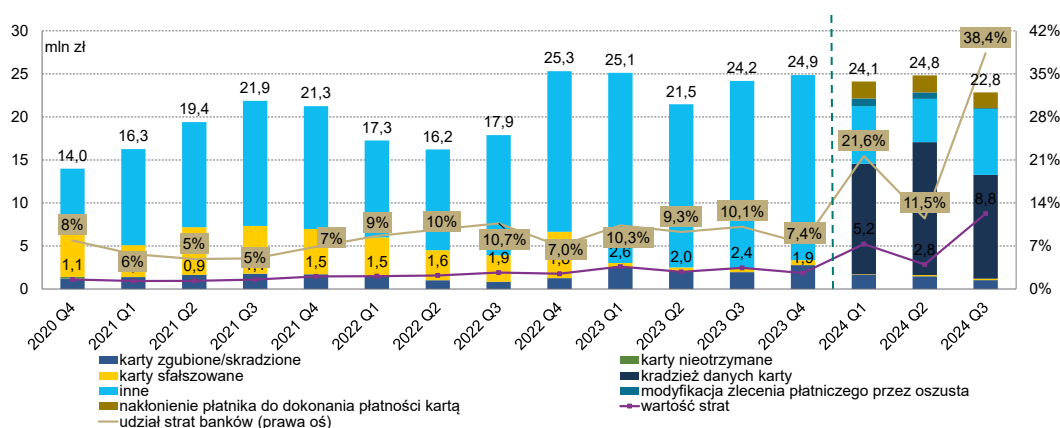
Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart

Tabela 5. Wartość operacji oszukańczych w II oraz III kw. 2024 r. (w zł) – dane od wydawców kart

Operacje oszukańcze	2024 Q2	2024 Q3	Zmiana %	Udział %	Średnia 2024 Q2	Średnia 2024 Q3
Karty zgubione / skradzione	1 480 499	1 026 432	-30,7%	4,5%	205,3	223,0
Karty nieotrzymane	0	279	-	0,0%	-	-
Karty sfalszowane	138 055	163 716	18,6%	0,7%	139,7	180,5
Kradzież danych karty	15 452 467	12 067 097	-	52,8%	-	258,8
Modyfikacja zlecenia płatniczego przez oszusta	755 544	100 580	-	0,4%	-	867,1
Nakłonienie płatnika do dokonania płatności kartą	1 973 656	1 819 028	-	8,0%	-	1 831,9
Inne	5 020 973	7 664 581	52,7%	33,6%	188,3	188,6
Ogółem	24 821 194	22 841 712	-8,0%	100,0%	239,0	243,3

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart

Wykres 9. Wartość operacji oszukańczych z wykorzystaniem kart płatniczych oraz wartość strat poniesionych przez wydawców kart w okresie IV kw. 2020 r. – III kw. 2024 r. w podziale na rodzaje operacji oszukańczych – dane od wydawców kart

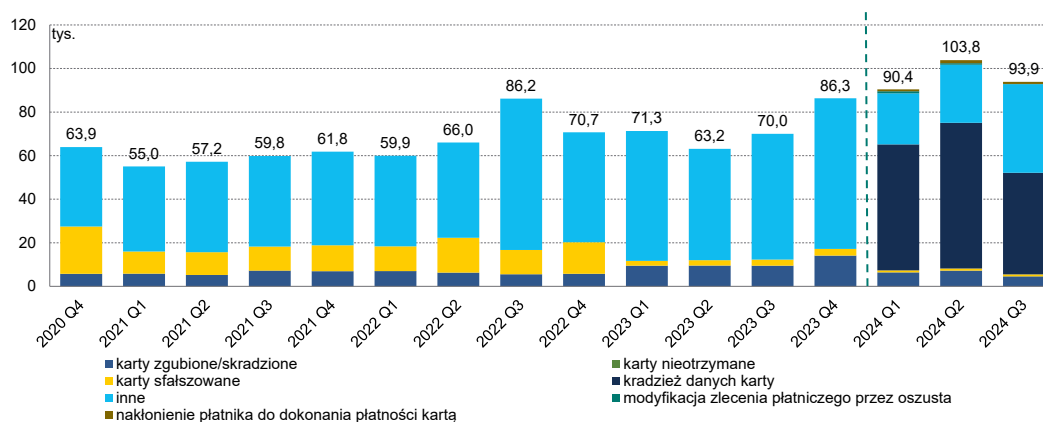

Uwaga: dane za kwartały 2024 r. nie są porównywalne z danymi za wcześniejsze okresy sprawozdawcze ze względu na szerszy zakres rodzajów transakcji oszukańczych raportowanych przez podmioty za te kwartały. Nowe rodzaje transakcji oszukańczych uwzględnione w danych od 2024 r. to: kradzież danych karty, modyfikacja zlecenia płatniczego przez oszusta oraz nakłonienie płatnika do dokonania płatności kartą.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart

Przy porównywaniu statystyk przekazywanych od 2024 r. z danymi za poprzednie okresy, należy uwzględnić, że dane za te kwartały po raz pierwszy obejmują transakcje oszukańcze polegające na kradzieży danych karty, modyfikacji zlecenia płatniczego przez oszusta oraz nakłonieniu płatnika do dokonania płatności kartą.

Wykres 10. Liczba operacji oszukańczych przy użyciu kart płatniczych w okresie IV kw. 2020 r. – III kw. 2024 r. w podziale na rodzaje operacji oszukańczych – dane od wydawców kart

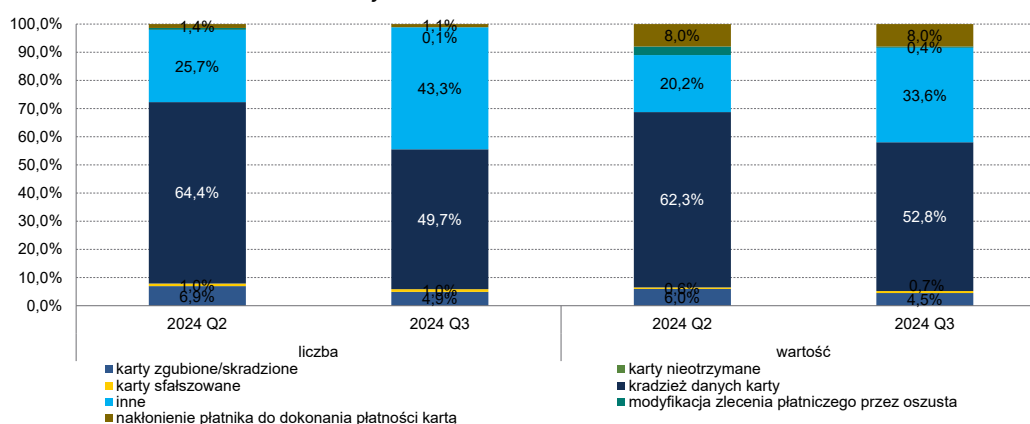
Uwaga: dane za kwartały 2024 r. nie są porównywalne z danymi za wcześniejsze okresy sprawozdawcze ze względu na szerszy zakres rodzajów transakcji oszukańczych raportowanych przez podmioty za te kwartały. Nowe rodzaje transakcji oszukańczych uwzględnione w danych od 2024 r. to: kradzież danych karty, modyfikacja zlecenia płatniczego przez oszusta oraz nakłonienie płatnika do dokonania płatności kartą.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart

Z informacji przekazanych przez wydawców kart wynika, że w III kw. 2024 r.:

- dominowały oszustwa w kategorii kradzież danych karty, w której banki przekazują informacje głównie o transakcjach dokonanych z przewłaszczeniem danych karty płatniczej bez jej fizycznej obecności; oszustwa te stanowiły 49,7% transakcji oszukańczych kartami płatniczymi wydanych przez banki krajowe (46 630 przypadków na łączną kwotę 12 067 tys. zł);
- oszustwa kartami w kategorii Inne stanowiły 43,3% oszustw (40 634 przypadki na łączną kwotę 7 665 tys. zł)
- udział oszustw kartami zgubionymi / skradzionymi wyniósł 4,9% (4 602 przypadków, 1 026 tys. zł);
- oszustwa dokonane poprzez nakłonienie płatnika do dokonania płatności kartą stanowiły 1,1% oszustw (993 przypadków, 1 819 tys. zł);
- oszustwa kartami sfalszowanymi – 1,0% oszustw (907 przypadków, 164 tys. zł)
- operacje polegające na modyfikacji zlecenia płatniczego przez oszusta – 0,1% oszustw (116 przypadki, 101 tys. zł);
- oszustwa przy użyciu kart nieotrzymanych – 0,01% (5 przypadków, 297 zł)

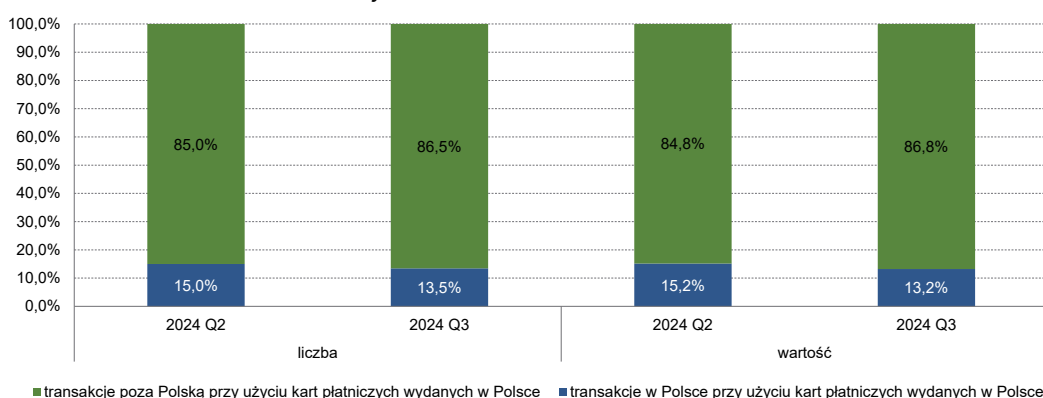
Wykres 11. Struktura operacji oszukańczych kartami płatniczymi według liczby i wartości w II oraz III kw. 2024 r. – dane od wydawców kart

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart

Wśród transakcji oszukańczych dokonanych przy użyciu kart płatniczych wydanych w Polsce dominują operacje dokonane za granicą. Operacje te stanowiły 86,5% liczby i 86,8% wartości transakcji oszukańczych (wykres 12).

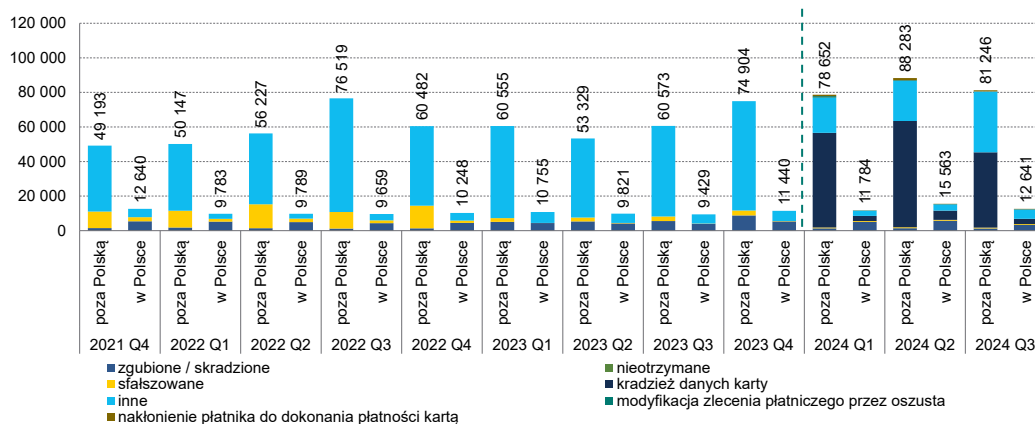
Wykres 12. Struktura operacji oszukańczych kartami płatniczymi według liczby i wartości w II oraz III kw. 2024 r. – dane od wydawców kart

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart

W III kw. 2024 r. poza granicami kraju dokonano 81 246 transakcji oszukańczych takimi kartami płatniczymi, podczas gdy w Polsce 12 641 (wykres 13). Pod względem wartości odnotowanych oszustw dysproporcja ta była jeszcze większa: transakcje dokonane poza Polską – 19,8 mln zł, a w kraju – 3,0 mln zł (wykres 14). Wpływ na wyraźnie większą niż w Polsce liczbę zagranicznych transakcji oszukańczych ma m.in. duża liczba (wydanych przez banki krajowe) kart płatniczych podpiętych do aplikacji, portali, stron internetowych, których właścicielami są inkorporowane głównie za granicą podmioty świadczące m.in. usługi streamingowe, usługi transportu. W związku z tym wycieki danych od tych podmiotów lub ataki hackerskie nakierowane na nie mogą skutkować użyciem danych klientów i ich kart płatniczych w transakcjach oszukańczych realizowanych poza Polską.

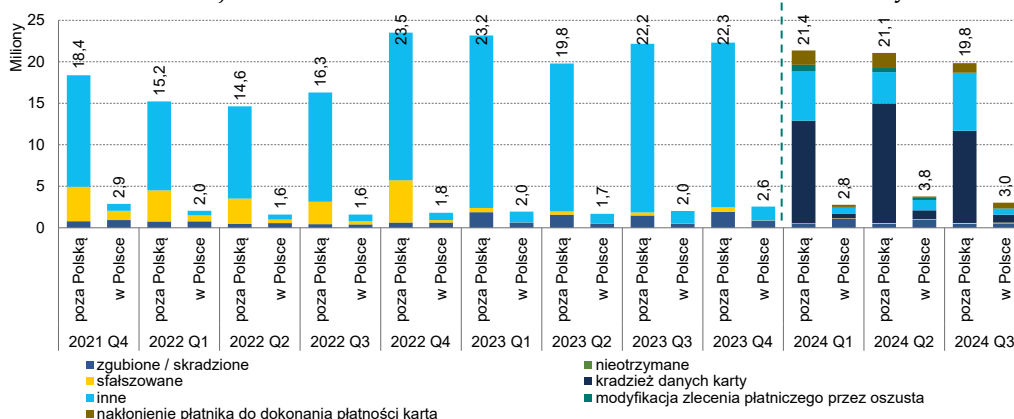
Wykres 13. Struktura operacji oszukańczych kartami płatniczymi w podziale na rodzaje oszustw według liczby transakcji w okresie IV kw. 2021 r. – III kw. 2024 r. – dane od wydawców kart

Uwaga: dane za kwartały 2024 r. nie są porównywalne z danymi za wcześniejsze okresy sprawozdawcze ze względu na szerszy zakres rodzajów transakcji oszukańczych raportowanych przez podmioty za te kwartały. Nowe rodzaje transakcji oszukańczych uwzględnione w danych od 2024 r. to: kradzież danych karty, modyfikacja zlecenia płatniczego przez oszusta oraz nakłonienie płatnika do dokonania płatności kartą.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart

Wykres 14. Struktura operacji oszukańczych kartami płatniczymi w podziale na rodzaje oszustw według wartości transakcji w okresie IV kw. 2021 r. – III kw. 2024 r. – dane od wydawców kart

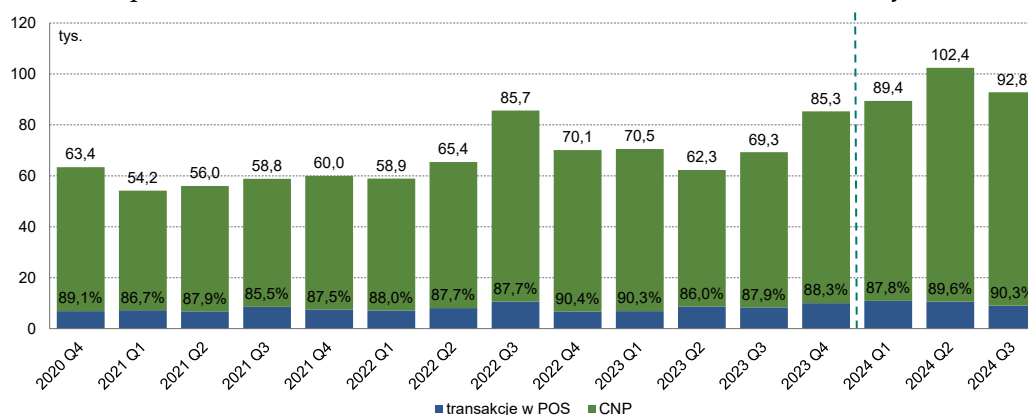

Uwaga: dane za kwartały 2024 r. nie są porównywalne z danymi za wcześniejsze okresy sprawozdawcze ze względu na szerszy zakres rodzajów transakcji oszukańczych raportowanych przez podmioty za te kwartały. Nowe rodzaje transakcji oszukańczych uwzględnione w danych od 2024 r. to: kradzież danych karty, modyfikacja zlecenia płatniczego przez oszusta oraz nakłonienie płatnika do dokonania płatności kartą.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart

Dominujący udział wśród oszukańczych transakcji bezgotówkowych stanowią płatności realizowane bez fizycznego użycia karty (typu CNP), np. w sklepach internetowych. W III kw. 2024 r. pod względem liczby oraz wartości stanowiły one, odpowiednio, 90,3% i 90,7% dokonanych kartami płatniczymi oszukańczych transakcji bezgotówkowych (wykresy 15 i 16).

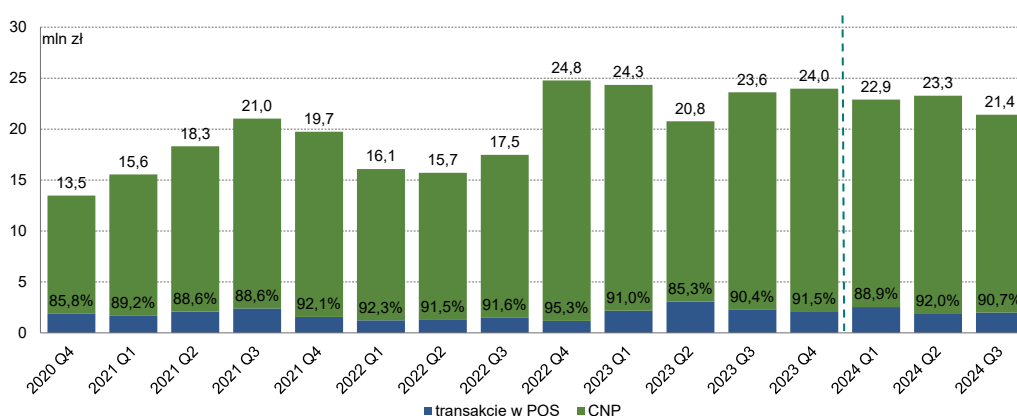
Wykres 15. Struktura liczby bezgotówkowych operacji oszukańczych w okresie IV kw. 2020 r. – III kw. 2024 r. w podziale na dokonane w terminalach POS i CNP – dane od wydawców kart

Uwaga: dane za kwartały 2024 r. nie są porównywalne z danymi za wcześniejsze okresy sprawozdawcze ze względu na szerszy zakres rodzajów transakcji oszukańczych raportowanych przez podmioty za te kwartały.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart

Wykres 16. Struktura wartości bezgotówkowych operacji oszukańczych w okresie IV kw. 2020 r. – III kw. 2024 r. w podziale na dokonane w terminalach POS i CNP – dane od wydawców kart

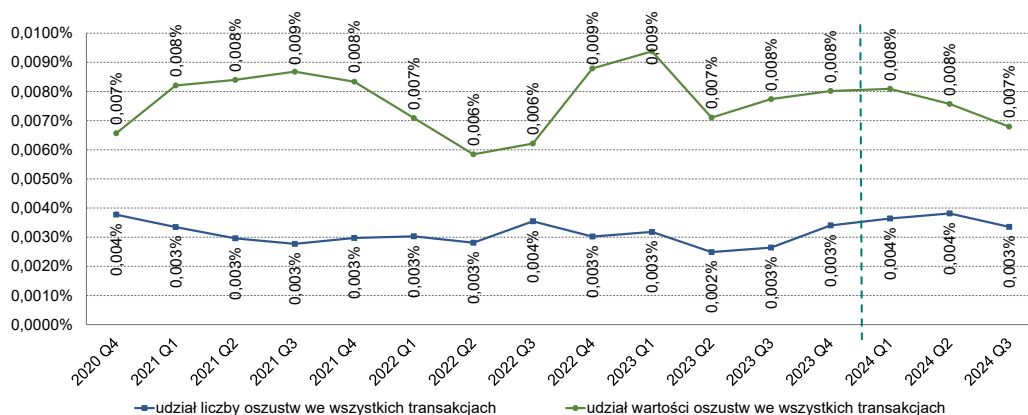

Uwaga: dane za kwartały 2024 r. nie są porównywalne z danymi za wcześniejsze okresy sprawozdawcze ze względu na szerszy zakres rodzajów transakcji oszukańczych raportowanych przez banki za te kwartały.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart

W III kw. 2024 r. transakcje oszukańcze kartami płatniczymi stanowiły 0,003% liczby i 0,007% wartości transakcji gotówkowych i bezgotówkowych dokonanych tymi instrumentami płatniczymi wydanymi przez podmioty raportujące do NBP. W poprzedzającym kwartale udziały te były nieznacznie większe. Porównanie ich z analogicznymi wskaźnikami dla innych krajów UE pozwala stwierdzić, że Polska od wielu lat jest jednym z najbezpieczniejszych krajów pod względem oszustw realizowanych z wykorzystaniem kart płatniczych.

Wykres 17. Udział procentowy liczby i wartości oszustw we wszystkich transakcjach kartami płatniczymi w okresie IV kw. 2020 r. – III kw. 2024 r. – dane od wydawców kart

Uwaga: dane za kwartały 2024 r. nie są porównywalne z danymi za wcześniejsze okresy sprawozdawcze ze względu na szerszy zakres rodzajów transakcji oszukańczych raportowanych przez podmioty za te kwartały.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart

W III kw. 2024 r. największy udział w liczbie operacji oszukańczych z użyciem kart płatniczych miały transakcje zdalne dokonane poza Polską bez użycia silnego uwierzytelnienia (SCA) - 75,9%. Najmniej liczną grupę transakcji oszukańczych z wykorzystaniem kart płatniczych stanowią transakcje zdalne z wykorzystaniem SCA przeprowadzone w Polsce – 0,8% wszystkich oszustw (tabela 6). Dane te potwierdzają, że wprowadzenie w regulacjach UE, tj. dyrektywie PSD2³, wymogu silnego uwierzytelniania dla płatności kartą znacząco przyczyniło się do ograniczenia oszustw w płatnościach realizowanych w Polsce⁴ i w innych krajach EOG.

Tabela 6. Najczęściej występujące oszustwa kartami płatniczymi w podziale na rodzaj transakcji oraz terytorium w III kw. 2024 r. – dane od wydawców kart

	Liczba operacji		Wartość operacji	
	w Polsce	poza Polską	w Polsce	poza Polską
1. Wypłata gotówki kartami płatniczymi	0,8%	0,4%	3,9%	2,3%
2. Transakcje płatnicze zrealizowane kartami inicjowane w formie elektronicznej	12,7%	86,2%	9,3%	84,5%
2.1 Niezdalne z użyciem SCA	1,4%	1,2%	1,8%	3,3%
2.2 Niezdalne bez użycia SCA	4,9%	2,3%	0,9%	3,3%
2.3 Zdalne z użyciem SCA	0,8%	7,8%	3,9%	35,5%
2.4 Zdalne bez użycia SCA	5,8%	75,9%	3,2%	48,1%

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart

³ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2366 z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego, zmieniająca dyrektywy 2002/65/WE, 2009/110/WE, 2013/36/UE i rozporządzenie (UE) nr 1093/2010 oraz uchylająca dyrektywę 2007/64/WE; <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015L2366&from=EN>

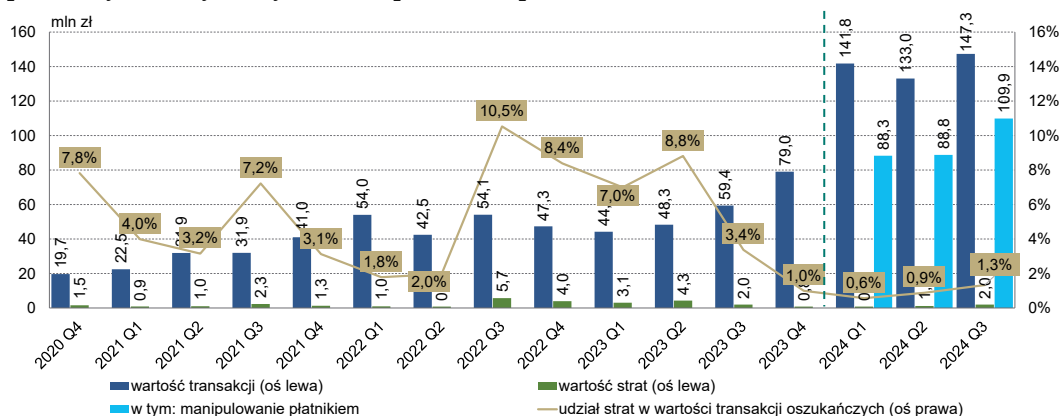
⁴ W Polsce stosowanie silnego uwierzytelniania regulują przepisy ustawy o usługach płatniczych z dnia 19 sierpnia 2011 r. (Dz.U.2024 poz.30), w której zaimplementowano wymogi dyrektywy PSD2.

3. Transakcje oszukańcze dokonane przy użyciu polecenia przelewu

W III kw. 2024 r. odnotowano 15 095 oszustw przy użyciu polecenia przelewu, na łączną kwotę 147 334 820 zł. W porównaniu z II kw. 2024 r. nastąpił spadek o 3,6% liczby i wzrost o 10,7% wartości transakcji oszukańczych realizowanych tym instrumentem płatniczym (wykresy 18 i 19).

Opracowane statystyki przekazywane do NBP od 2024 r. obejmują również oszustwa powstałe w wyniku nakłonienia zmanipulowanego płatnika do realizacji przelewu. Oszustwa te w III kw. 2024 r. (10 957 operacji o wartości 109 868 751 zł) stanowiły 74,6% wartości oraz 72,6% liczby wszystkich zaraportowanych transakcji oszukańczych w tym okresie.

Wykres 18. Wartość operacji oszukańczych oraz wartość strat poniesionych przez dostawców usług płatniczych z wykorzystaniem polecenia przelewu w okresie IV kw. 2020 r. – III kw. 2024 r.

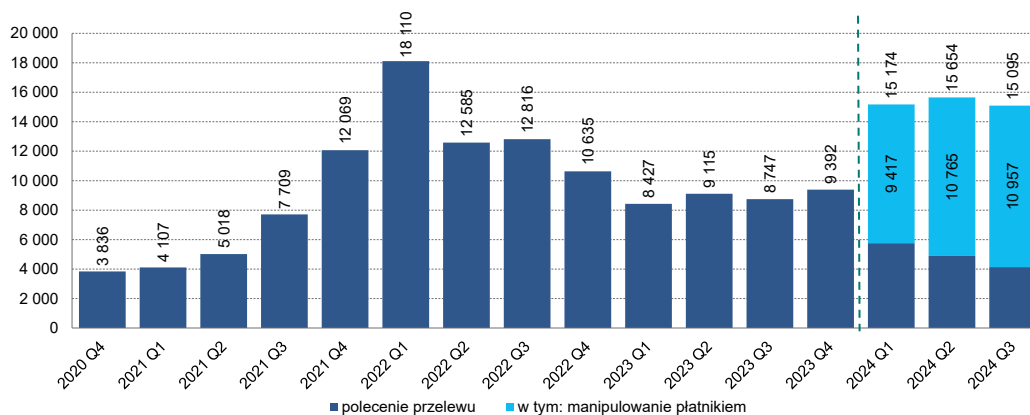

Uwaga: dane za kwartały 2024 r. nie są porównywalne z danymi za wcześniejsze okresy sprawozdawcze ze względu na szerszy zakres rodzajów transakcji oszukańczych raportowanych przez podmioty za te kwartały. Dane od 2024 r. uwzględniają oszustwa powstałe w wyniku zmanipulowania płatnika przez oszusta.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od dostawców usług płatniczych

Straty poniesione przez dostawców usług płatniczych z tytułu oszustw dokonanych przy użyciu polecenia przelewu wyniosły 1 963 tys. zł, co stanowiło 1,3% wartości transakcji oszukańczych dokonanych w III kw. 2024 r. z wykorzystaniem wspomnianego elektronicznego instrumentu płatniczego. W porównaniu z II kw. 2024 r. udział ten zwiększył się o 0,4 pkt. procentowego

Wykres 19. Liczba operacji oszukańczych z wykorzystaniem polecenia przelewu w okresie IV kw. 2020 r. – III kw. 2024 r. – dane od dostawców usług płatniczych

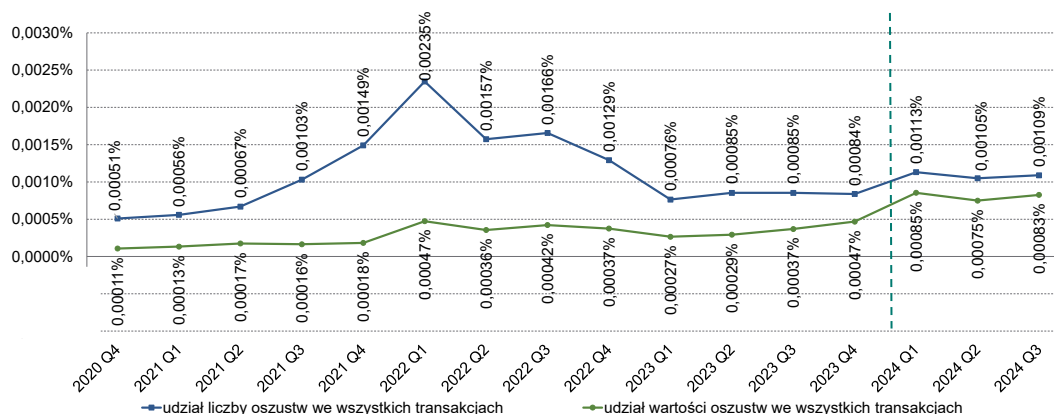
Uwaga: dane za kwartały 2024 r. nie są porównywalne z danymi za wcześniejsze okresy sprawozdawcze ze względu na szerszy zakres rodzajów transakcji oszukańczych raportowanych przez podmioty za te kwartały. Dane od 2024 r. uwzględniają oszustwa powstałe w wyniku zmanipulowania płatnika przez oszusta.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od dostawców usług płatniczych

Średnia wartość oszukańczego polecenia przelewu zrealizowanego w III kw. 2024 r. wyniosła 9 761 zł (wzrost o 14,9% względem poprzedzającego kwartału).

W analizowanym okresie udziały transakcji oszukańczych w liczbie i wartości wszystkich płatności poleceniem przelewu nieznacznie się zwiększyły do, odpowiednio, 0,00109% oraz 0,00083% (wykres 20).

Wykres 20. Udział procentowy liczby i wartości oszustw we wszystkich transakcjach polecenia przelewu w okresie IV kw. 2020 r. – III kw. 2024 r. – dane od dostawców usług płatniczych

Uwaga: dane za kwartały 2024 r. nie są porównywalne z danymi za wcześniejsze okresy sprawozdawcze ze względu na szerszy zakres rodzajów transakcji oszukańczych raportowanych przez podmioty za te kwartały. Dane od 2024 r. uwzględniają oszustwa powstałe w wyniku zmanipulowania płatnika przez oszusta.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od dostawców usług płatniczych

Liczbowo najwięcej transakcji oszukańczych dokonuje się w przeglądarkach internetowych oraz w dedykowanych aplikacjach (tabela 7). W III kw. 2024 r. stanowiły one, odpowiednio, 68,6% oraz 27,7% wszystkich oszustw zrealizowanych poleceniem przelewu. Nieco inaczej wygląda struktura

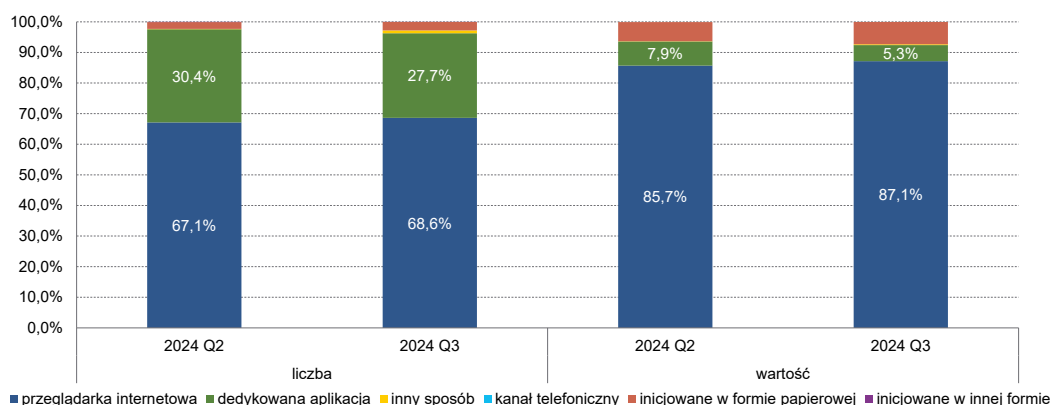
tych oszustw pod względem ich wartości – 87,1% przypada na transakcje dokonane w przeglądarkach internetowych, a 5,3% w dedykowanych aplikacjach (wykres 21).

Tabela 7. Liczba operacji oszukańczych przy użyciu polecenia przelewu w II oraz III kw. 2024 r. – dane od dostawców usług płatniczych

Operacje oszukańcze	2024 Q2	2024 Q3	Zmiana %	Udział % 2024 Q3
Liczba transakcji				
przeglądarka internetowa	10 508	10 357	-1,4%	68,6%
dedykowana aplikacja	4765	4176	-12,4%	27,7%
inny sposób	18	140	677,8%	0,9%
kanal telefoniczny	0	0	-	0,0%
inicjowane w formie papierowej	353	416	17,8%	2,8%
inicjowane w innej formie	10	6	-40,0%	0,0%
Ogółem	15 654	15 095	-3,6%	100,0%
Wartość transakcji w złotych				
przeglądarka internetowa	114 023 581	128 383 069	12,6%	87,1%
dedykowana aplikacja	10 483 865	7 772 143	-25,9%	5,3%
inny sposób	118 963	395 783	232,7%	0,3%
kanal telefoniczny	0	0	-	0,0%
inicjowane w formie papierowej	8 319 966	10 739 046	29,1%	7,3%
inicjowane w innej formie	88 121	44 779	-49,2%	0,0%
Ogółem	133 034 496	147 334 820	10,7%	100,0%

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od dostawców usług płatniczych

Wykres 21. Struktura operacji oszukańczych przy użyciu polecenia przelewu według ich liczby i wartości w II oraz III kw. 2024 r. – dane od dostawców usług płatniczych

Uwaga: dane za kwartały 2024 r. nie są porównywalne z danymi za wcześniejsze okresy sprawozdawcze ze względu na szerszy zakres rodzajów transakcji oszukańczych raportowanych przez podmioty za te kwartały. Dane od 2024 r. uwzględniają oszustwa powstałe w wyniku zmanipulowania płatnika przez oszusta.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od dostawców usług płatniczych

Spis wykresów

Wykres 1. Udziały liczby i wartości oszustw we wszystkich transakcjach kartami płatniczymi oraz poleceniach przelewu w okresie IV kw. 2020 r. – III kw. 2024 r. – dane od dostawców usług płatniczych	6
Wykres 2. Struktura operacji oszukańczych przy użyciu poszczególnych bezgotówkowych instrumentów płatniczych według liczby i wartości w II oraz III kw. 2024 r. – dane od dostawców usług płatniczych	6
Wykres 3. Liczba oszustw według wydawców kart płatniczych i agentów rozliczeniowych w okresie IV kw. 2020 r. – III kw. 2024 r.	7
Wykres 4. Wartość operacji oszukańczych przy użyciu kart płatniczych oraz wartość strat poniesionych przez agentów rozliczeniowych w okresie IV kw. 2020 r. – III kw. 2024 r. – dane od agentów rozliczeniowych	8
Wykres 5. Liczba operacji oszukańczych przy użyciu kart płatniczych w okresie IV kw. 2020 r. – III kw. 2024 r. – dane od agentów rozliczeniowych	8
Wykres 6. Udział liczby i wartości oszustw we wszystkich transakcjach kartami płatniczymi w okresie IV kw. 2020 r. – III kw. 2024 r. – dane od agentów rozliczeniowych	9
Wykres 7. Struktura operacji oszukańczych przy użyciu kart płatniczych według liczby i wartości w II oraz III kw. 2024 r. – dane od agentów rozliczeniowych	10
Wykres 8. Struktura transakcji oszukańczych przy użyciu kart płatniczych w III kw. 2024 r. – dane od agentów rozliczeniowych (karty wydane w Polsce i poza Polską)	11
Wykres 9. Wartość operacji oszukańczych z wykorzystaniem kart płatniczych oraz wartość strat poniesionych przez wydawców kart w okresie IV kw. 2020 r. – III kw. 2024 r. w podziale na rodzaje operacji oszukańczych – dane od wydawców kart	12
Wykres 10. Liczba operacji oszukańczych przy użyciu kart płatniczych w okresie IV kw. 2020 r. – III kw. 2024 r. w podziale na rodzaje operacji oszukańczych – dane od wydawców kart	13
Wykres 11. Struktura operacji oszukańczych kartami płatniczymi według liczby i wartości w II oraz III kw. 2024 r. – dane od wydawców kart	14
Wykres 12. Struktura operacji oszukańczych kartami płatniczymi według liczby i wartości w II oraz III kw. 2024 r. – dane od wydawców kart	14
Wykres 13. Struktura operacji oszukańczych kartami płatniczymi w podziale na rodzaje oszustw według liczby transakcji w okresie IV kw. 2021 r. – III kw. 2024 r. – dane od wydawców kart	15
Wykres 14. Struktura operacji oszukańczych kartami płatniczymi w podziale na rodzaje oszustw według wartości transakcji w okresie IV kw. 2021 r. – III kw. 2024 r. – dane od wydawców kart	15
Wykres 15. Struktura liczby bezgotówkowych operacji oszukańczych w okresie IV kw. 2020 r. – III kw. 2024 r. w podziale na dokonane w terminalach POS i CNP – dane od wydawców kart	16
Wykres 16. Struktura wartości bezgotówkowych operacji oszukańczych w okresie IV kw. 2020 r. – III kw. 2024 r. w podziale na dokonane w terminalach POS i CNP – dane od wydawców kart	16

Wykres 17. Udział procentowy liczby i wartości oszustw we wszystkich transakcjach kartami płatniczymi w okresie IV kw. 2020 r. – III kw. 2024 r. – dane od wydawców kart.....	17
Wykres 18. Wartość operacji oszukańczych oraz wartość strat poniesionych przez dostawców usług płatniczych z wykorzystaniem polecenia przelewu w okresie IV kw. 2020 r. – III kw. 2024 r.	18
Wykres 19. Liczba operacji oszukańczych z wykorzystaniem polecenia przelewu w okresie IV kw. 2020 r. – III kw. 2024 r. – dane od dostawców usług płatniczych.....	19
Wykres 20. Udział procentowy liczby i wartości oszustw we wszystkich transakcjach polecenia przelewu w okresie IV kw. 2020 r. – III kw. 2024 r. – dane od dostawców usług płatniczych	19
Wykres 21. Struktura operacji oszukańczych przy użyciu polecenia przelewu według ich liczby i wartości w II oraz III kw. 2024 r. – dane od dostawców usług płatniczych	20

Spis tabel

Tabela 1. Liczba operacji oszukańczych przy użyciu poszczególnych bezgotówkowych instrumentów płatniczych w II oraz III kw. 2024 r. – dane od dostawców usług płatniczych.....	5
Tabela 2. Wartość operacji oszukańczych przy użyciu bezgotówkowych instrumentów płatniczych w II oraz III kw. 2024 r. – dane od dostawców usług płatniczych.....	5
Tabela 3. Liczba i wartość operacji oszukańczych przy użyciu kart płatniczych w III kw. 2024 r. – dane od agentów rozliczeniowych	10
Tabela 4. Liczba operacji oszukańczych w II oraz III kw. 2024 r. – dane od wydawców kart.....	11
Tabela 5. Wartość operacji oszukańczych w II oraz III kw. 2024 r. (w zł) – dane od wydawców kart	12
Tabela 6. Najczęściej występujące oszustwa kartami płatniczymi w podziale na rodzaj transakcji oraz terytorium w III kw. 2024 r. – dane od wydawców kart.....	17
Tabela 7. Liczba operacji oszukańczych przy użyciu polecenia przelewu w II oraz III kw. 2024 r. – dane od dostawców usług płatniczych	20

nbp.pl

